

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 2

לע"נ גבריאל בן לאה ז"ל • נלב"ע י"ד ניסן תשס"ג

is Dedicated in loving memory of
Gabriel (Cabra) Bildirici

*by his wife Nina Bildirici
and his children & grandchildren*

water [used for washing the hands] at the end [of a meal — *mayim acharonim*], because it is only due to [the] danger [of certain salts, to the eyes which is removed by washing (see

Practical law section, for Sunday, Vayeilech and Eruvin 17b)]. Therefore, a person must be extremely careful about [not neglecting] it.

יורוק. ומים אחרונים אין מברכין עליהן שאינם אלא מפני הסכנה. ולפיכך חיב אדם להזהר בהן ביותר:

NITZAVIM FOR THURSDAY NIGHT

נצבים ליל ששי

ויתן יי אלהך ית כל לוטיא האליו על בעלי דבבך ועל סנאך די רדפוך: ח ואת תתוב ותקבל במימרא דיי ותעבד ית כל פקודוהי די אנא מפקדך יומא דין: ט ויתרנך יי אלהך בכל עובדי ידך ובלדא דמעך ובלדא דבעירך ובאבא דארעך לטבא ארי יתוב יי למחדי ערך לטב כמא די חדי על אבהתך: י ארי תקבל במימרא דיי אלהך למטר פקודוהי וקמוהי דכתבינ בספרא דאורייתא הדין ארי תתוב קדם יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך: יא ארי תפקדתא הדא די אנא מפקדך יומא דין

צירוף יהוה
חמישי שלישי במחוברין ז ונתן ידוה אלהיך את כל-האלות האלה על-איביך ועל-שנאיך אשר רדפוך: ח ואתה תשוב ושמעת בקול ידוה ועשית את-כל-מצותיו אשר אנכי מצוך היום: ט והותירך ידוה אלהיך בכל ו מעשה ידך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך לטבה פי ו ישוב ידוה לשוב עליך לטוב כאשר-ש על-אבתך: י פי תשמע בקול ידוה אלהיך לשמר מצותיו וחקתיו הפתובה בספר התורה הנה פי תשוב אל-ידוה אלהיך בכל-לבבך ובכל-נפשך: ס ששי יא פי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך

(7) And the Lord your God will place all these oaths upon your enemies and upon your adversaries, who pursued you. (8) And you will return and listen to the voice of the Lord, and fulfill all His commandments, which I am commanding you this day. (9) And the Lord your God will grant you a good surplus in all the work of your hands, in the fruit of your womb, in the fruit of your livestock, and in the fruit of your ground. For the Lord will once again rejoice over you for good, as he rejoiced over your forefathers, (10) When you will listen to the voice of the Lord your God, to observe His commandments and His statutes written in this Torah scroll, [and] when you return to the Lord your God with all your heart, and with all your soul. (11) For this commandment

לֹא מִפְּרֹשָׁא הִיא מִנְּךָ וְלֹא רְחִיקָא הִיא: יב לֹא בְּשָׁמַיָא הִיא לְמִימַר מִן יִסְק לְנָא לְשָׁמַיָא וְיִסְבֵּה לְנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתֵה וְנַעֲבַדְנָה: יג וְלֹא מִעֲבָרָא לְיָמָא הִיא לְמִימַר מִן יַעֲבַר לְנָא לְעֲבָרָא דְיָמָא וְיִסְבֵּה לְנָא וְיִשְׁמַעְנָא יְתֵה וְנַעֲבַדְנָה: יד אַרְי קָרִיב לָךְ פְּתַגְמָא לְחֻדָּא בְּפוּמְךָ וּבְלִבְךָ לְמַעֲבָדָה: טו חֲזוּי דִּיהִבִּית קְדָמְךָ יוֹמָא דִּינָא יְת חַיִּי וְיְת טַבְתָּא וְיְת מוֹתָא וְיְת בִּישָׂא: טז דִּי אֲנָא מְפַקְדֵךְ יוֹמָא דִּין

הַיּוֹם לֹא־נִפְלְאָת הוּא מִמֶּךָ וְלֹא־רְחִיקָה הוּא: יב לֹא בְּשָׁמַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָנוּ הַשָּׁמַיִמָה וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָה: יג וְלֹא־מִעֲבָר לַיִם הוּא לֵאמֹר מִי יַעֲבַר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם וְיִקְחֶהָ לָנוּ וְיִשְׁמַעְנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָה: יד כִּי־קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבְלִבְבְּךָ לַעֲשׂוֹתוֹ: טו שְׁבִיעִי וּמִפְטִיר רַבִּיעִי בַמְּחֻבְרִין טו רֵאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמּוֹת וְאֶת־הָרָע: טז אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצִּוְךָ הַיּוֹם

which I am commanding you this day, does not elude you, nor is it far away. (12) It is not in heaven, that you should say: Who will go up to the heaven for us and fetch it for us, to tell [it] to us, so that we can fulfill it?! (13) Nor is it beyond the sea, that you should say: Who will cross to the other side of the sea for us and fetch it for us, to tell [it] to us, so that we can fulfill it?! (14) Rather, [this] thing is very close to you; it is in your mouth and in your heart, so that you can fulfill it. (15) Behold, I have set before you today: Life and good, and death and evil, (16) Inasmuch as I am commanding you this day

RASHI

רש"י

לא נפלאת הוא ממך — [The expression לא נפלאת] means: It is not concealed from you, just as the verse says (Deuteronomy 17:8), כי ארי [which the Targum translates as ארי יפלא] [literally, “(If the matter) is concealed”]; similarly, the verse (Lamentations 1:9), ותרד פלאים, which means, “she went down into concealment,”

(יא) לא נפלאת הוא ממך. לא מכוסה היא ממך, כמו שגאמר, “כי יפלא” ארי יתבסות ותרד פלאים ותרד במטמוניות מכוסה ותחבושה בטמון: (יב) לא בשמים הוא. שאלו היתה בשמים, היית צריך לעלות אחריה וללמדה: (יד) כי קרוב אליך. התורה נתנה לכם בכתב ובעל פה: (טו) את החיים ואת הטוב. זה תלוי בזה, אם תעשה טוב הרי לך חיים, ואם תעשה

i.e., she was covered and considered [as if] hidden. (12) **It is not in heaven** — for if it were in heaven, you would have to climb up after it [in order] to learn it [and even of you would find someone who could achieve such a feat, you will not find it there!] (Eruvin 55a). (14) **Rather, [this] thing is very close to you** — The Torah was given to you in writing and [accompanied by an] oral [explanation, and so, the Torah is not esoteric, but is indeed very accessible to you]. (15) **Life and good** — each one [life or death,] is dependent upon its

לְמַרְחֵם יְתִי אֱלֹהֶיךָ לְמַהֲרָה
בְּאַרְחֵן דְּתַקַּנְן קְדָמוּהֵי וּלְמַטְרָה
פְּקוּדוּהֵי וּקְיָמוּהֵי וְדִינוּהֵי וְתִיחֵי
וְתִסְגִּי וּיְבָרְכֶנְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ
בְּאַרְעָא דִּי אַתְּ עֵלִיל לְתַמְנָן
לְמִירְתָּהּ: יז וְאִם יִפְנֵי לְכַךְ וְלֹא
תִקְבַּל וְתִטְעֵי וְתִסְגּוּד לְטַעוֹת
עַמְמֵיָא וְתִפְלַחנּוּן: יח חַיִּיתִי
לְכוּן יוֹמָא דִּין אַרִי מִיבַד תִּיבְדוּן
לֹא תוֹרְכוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דִּי
אַתְּ עֵבֵר יְתִי יִרְדְּנָא לְמַעַל לְתַמְנָן
לְמִירְתָּהּ: יט אִסְהַדִּית בְּכוּן יוֹמָא

לְאַהֲבָה אֶת־יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ לְלַכֵּת בְּדַרְכָיו
וּלְשָׁמֵר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחַיִּית
וּרְבִית וּבִרְכָךְ יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ בְּאַרְץ אֲשֶׁר־
אַתָּה בָּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: יז וְאִם־יִפְנֵה
לְבַבְךָ וְלֹא תִשְׁמַע וּנְדַחַת וְהִשְׁתַּחֲוִית
לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וְעַבַדְתָּם: יח הִגַּדְתִּי לָכֶם
הַיּוֹם כִּי אֲבַד תֵּאבְדוּן לֹא־תֵאָרִיכֵן יָמִים
עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן
לְבוֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ: יט הִעַדְתִּי בְּכֶם הַיּוֹם

to love the Lord your God, to walk in His ways, and to observe His commandments, His statutes and His judgments, so that you will live and increase, and the Lord your God will bless you in the land to which you are coming, to take possession of it. (17) But if your heart deviates and you do not listen, and you will be drawn astray, and you will prostrate yourself to other deities and serve them. (18) I declare to you this day, that you will surely perish, and that you will not live long days on the land, to which you are crossing the Jordan, to come and take possession thereof. (19) This day, I call upon the

RASHI

pair: If you do good, you will be granted life, while if you do evil, you will receive death. The verse now proceeds to explain how this is so [as follows]: (16) Inasmuch as I am commanding you this day to love [the Lord your God ...] — This is “good” [referred to in the verse]; and upon this, is dependent “so that you will live and increase”— this is “life” [referred to in the verse. After this, the verse continues]: (17) But

if your heart deviates — This is “evil” [referred to in the verse. And the verse continues]: (18) That you will perish — This is “death” [referred to in the verse]. (19) This day, I call upon the heaven and the earth as witnesses — For the heaven and earth exist for ever, and when the evil will befall you, they will be witnesses that I had warned you regarding all of this. Another explanation of “I call upon the heaven and the earth as witnesses”: The Holy One, Blessed is He, said to Israel, “Look at the heavens which I created to serve you — have

רש"י

רַע הָרִי לָךְ הַמְנוֹת. וְהַכְתוּב מִפְּרֵשׁ וְהוֹלֵךְ הַיָּאָרֶץ:
(טז) אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה הַיּוֹם לְאַהֲבָה. הָרִי הַטוֹב וְבוֹ
תְּלוּי: וְחַיִּית וּרְבִית. הָרִי הַחַיִּים: (יז) וְאִם יִפְנֵה
לְבַבְךָ. הָרִי הָרַע: (יח) כִּי אֲבַד תֵּאבְדוּן. הָרִי הַמְנוֹת:
(יט) הִעַדְתִּי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
שָׁהִם קַיְמִים לְעוֹלָם, וּכְאֲשֶׁר תִּקְרָה אֶתְכֶם הָרַעָה,
יְהִיו עֲדִים שְׂאֵנֵי הַתְּרִיתִי בְּכֶם בְּכֹל זֹאת. דְּבַר אַחַר
“הִעַדוֹתִי בְּכֶם הַיּוֹם אֶת הַשָּׁמַיִם” וְגו’ אָמַר לוֹ הַקֶּבֶ”ה
לְיִשְׂרָאֵל, הִסְתַּכְּלוּ בַשָּׁמַיִם שֶׁבְּרָאתִי לְשִׁמֵּשׁ אֶתְכֶם,

דין ית שמיא וית ארעא תיי
 ומותא יהבית קדמוך ברכן
 ולוטין ותתריעי בחיי בדיל
 דתיחי את ובנייך: כ למרחם ית
 יי אלהך לקבלא למימרה
 ולאתקרבא לדחלתה ארי הוא

אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמּוֹת
 נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבַחֲרָתְךָ
 בַּחַיִּים לְמַעַן תַּחֲיֶה אֹתָהּ וּזְרַעְךָ: כ לְאַהֲבָהּ
 אֶת־יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעַ בְּקוֹלוֹ וּלְדַבְּקָהּ בּוֹ

heaven and the earth as witnessess [that I have warned] you: I have set before you life and death, the blessing and the curse. You should choose life, so that you and your offspring will live; (20) To love the Lord your God, to listen to His voice, and to cleave to Him. For this is your life and the length of your days,

RASHI

they ever changed their ways?! Has the orbit of the sun ever failed to rise from the east and to illuminate the entire world?! Just as it is stated (Ecclesiastes 1:5), “The sun rises, and the sun sets [and then hastens to its place where it rises (again)].” Look at the earth which I created to serve you — has it ever changed its ways?! Have you ever sown [in] it and it did not yield vegetation, or have you ever sown wheat and it yielded barley?! Now, [as far as the heaven and earth are concerned], they were created with neither reward or loss in mind — for if they are meritorious [by fulfilling their purpose for which God created them], they nevertheless would not receive reward [for this]; and if

רש"י
 שמא שנו את מדתם, שמא לא עלה וגלגל חמה מן המזרח, והאיר לכל העולם, כענין שנאמר "וזרח השמש ובא השמש" הסתכלו בארץ, שבראתי לשמש אתכם, שמא שנתה מדתה, שמא זרעתם אותה ולא צמחה, או שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים, ומד אלו, שנעשו לא לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר, ואם חוטאים אין מקבלין פורענות, לא שנו את מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות, על אחת כמה וכמה: ובחרת בחיים. אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים, כאדם האומר לבנו בחר לך חלק יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך, על זה נאמר, "ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי" הנחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך:

they were to sin, they would not be punished. And yet [even with this lack of incentive], they have never changed their ways! So you, who will receive reward if you are meritorious and who will be punished if you sin — how much more so [should you fulfill God's will]?! (Sifrei 32:1)

You should choose life — [God says: “Even though you have free choice, nevertheless,] I instruct you to choose the portion of life.” It is like a man who says to his son, “Choose for yourself a fine portion of my estate,” and then directs him to the best portion, saying to him, “This is [the portion which] you should choose for yourself!” And regarding this, the verse says (Psalms 16:5), “The Lord is the portion of my inheritance and my cup; You maintain my lot;” [the last phrase of this verse, אתה תומיך גורלי, has the meaning of “You laid upon my lot,” that is to say:] “You laid my hand upon the good lot, saying, Take this for yourself!”

חייך ואורכות יומיך למתב על
 ארצא די קיים יי לאבהתך
 לאברהם ליצחק וליעקב למתן
 להון: פפפ

כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְצָךָ יְמִיךָ לְשֶׁבֶת עַל-
 הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְדוּהָ לְאַבְתֶּיךָ
 לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְתַת לָהֶם: פ פ פ

[when you] dwell on the land which the Lord swore to your forefathers — to Avraham, to Yitzchak and to Yaakov — to give to them.

(If the parshiot are read together continue to read 12 verses of Vayeilech, if they are read separately return to the beginning of Parshat Nitzavim and read 12 verses.)

הפטרת נצבים

בישעיה פרק סא

י שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בִּירוּדָה תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאַלְהֵי כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי-יִשׁוּעַ מֵעִיל צְדָקָה וְעִמָּנִי כְּחַזְן יִכְתֹּן פָּאָר
 וּכְכֹלֵה תַעֲרֶה כְּלִיָּה: יא כִּי בְּאַרְצֵי תּוֹצִיא צְמִיחָה וּכְנֻנָּה זְרוּעֶיהָ תִּצְמִיחַ כֵּן | אֲדַגִּי יְדוּהָ יִצְמִיחַ צְדָקָה
 וּתְהַלְלֶהָ נֶגֶד כָּל הַגּוֹיִם: סב א לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֲחַשֶׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֲשַׁקוּט עַד-יֵצֵא כְּנֻנָּה צְדָקָה
 וַיִּשְׁוַעְתָּה כְּלִפְרִיד יִבְעֶר: ב וְרָאוּ גוֹיִם צְדָקָה וְכָל-מַלְכִים כְּבוֹדָה וְקָרָא לָךְ שֵׁם תְּהִישׁ אֲשֶׁר פִּי יְדוּהָ יִקְבְּנוּ:
 ג וְהָיִית עֲטֹרַת תְּפָאֶרֶת בִּיַד-יְדוּהָ וּצְנוּרָה (וּצְנוּרָה קרי) מְלוּכָה בְּכַף-אַלְהֵיהָ: ד לֹא-יֵאמָר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה
 וּלְאַרְצֶךָ לֹא-יֵאמָר עוֹד שְׂמִמָּה כִּי לָךְ יִקְרָא חֲפְצֵי-בָהּ וּלְאַרְצֶךָ בַּעֲלָה כִּי-חֲפִין יְדוּהָ בָךְ וְאַרְצֶךָ תִּבְעַל:
 ה כִּי-יִבְעַל כַּחֲזוֹר בְּתוֹלָה יִבְעֻלְךָ בְּנִיךָ וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל-פִּלְתָּה יִשִּׁישׁ עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ: ו עַל-חֹמְתֶיךָ יְרוּשָׁלַם
 הַפְּקֻדָּתִי שְׂמָרִים כָּל-הַיּוֹם וְכָל-הַלַּיְלָה תִּסְמִיד לֹא יִחַשּׁוּ הַמּוֹצִיִּים אֶת-יְדוּהָ אֲלֵדְמִי לְכֶם: ז וְאַל-תִּתְּנוּ
 דְּמִי לֹו עַד-יִכְוֹנֵן וְעַד-יֵשִׁים אֶת-יְרוּשָׁלַם תְּהַלְלֶה בְּאַרְצֵי: ח נִשְׁבַּע יְדוּהָ בִּימִינוּ וּבִירוּעַ עֲזוֹ אִם-אֶתֶן
 אֶת-הַדְּגָן עוֹד מֵאֵכֶל לְאִי-בֵיךָ וְאִם-יִשְׁתֶּנוּ בְּנֵי-נֶכֶד תִּירוּשָׁךְ אֲשֶׁר יַעֲתֶה בּוֹ: ט כִּי מֵאִסְפִּינוּ יֵאכְלֶהוּ וְהִלְלוּ
 אֶת-יְדוּהָ וּמִקְבָּצֵינוּ יִשְׁתַּחוּ בַּחֲצֹרוֹת קִדְשֵׁי: י עֲבְרוּ עִבְרוּ בַּשְּׁעָרִים פִּגְוֵי הַרְף הַעַם סְלוּ סְלוּ הַמְּסֻלָּה סְקְלוּ
 מֵאֲבֹן הַרִימוּ גַם עַל-הַעַמִּים: יא הִנֵּה יְדוּהָ הַשְּׂמִיעַ אֶל-קִצְצָה הָאָרֶץ אֲמָרוּ לְבַת-צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא הִנֵּה
 שָׁכְרוּ אֱתוֹ וּפְעַלְתּוֹ לִפְנֵינוּ: יב וְקָרָאוּ לָהֶם עַם-הַקִּדְשׁ גְּאוּלֵי יְדוּהָ וְלָךְ יִקְרָא רְדוּשָׁה עִיר לֹא נַעֲזֹבָה:
 סגא מִיַּזְחָה | בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצֻרָה זֶה הַדּוֹר בְּלִבוֹשׁוֹ צִעָה גְּרִב כְּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בְּצִדְקָה רַב
 לְהוֹשִׁיעַ: ב מַדּוּעַ אָדָם לְלִבוֹשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ בְּדָרְךָ בְּגָת: ג פּוֹרָה | דְּרַבְרַתִּי לְבָדִי וּמַעֲמִיב אִין-אִישׁ אֱתִי
 וְאֲדַרְכֶם בְּאִפִּי וְאַרְמָסִם בְּחֻמְתִּי וְזוֹ נִצְחָם עַל-בְּגָדִי וְכָל-מִלְבוּשֵׁי אֲנֵאֲלֵתִי: ד כִּי יוֹם נָקַם בְּלִבִּי וּשְׁנַת
 גְּאוּלֵי בָּאָה: ה וְאִבִּיט וְאִין עוֹר וְאִשְׁתּוּמָם וְאִין סוּמָךְ וְתוֹשַׁע לִי זְרַעִי וְחֻמְתִּי הִיא סִמְכָתְנִי: ו וְאִבּוֹם עַמִּים
 בְּאִפִּי וְאִשְׁכְּרָם בְּחֻמְתִּי וְאוֹרִיד לְאָרֶץ נִצְחָם: ז חֲסִדֵי יְדוּהָ | א זְכִיר תְּהַלֵּת יְדוּהָ כַּעֲלֵ כָל אֲשֶׁר-נִמְלְנוּ
 יְדוּהָ וּרְבִי-טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-נִמְלָם בְּרַחֲמָיו וּכְרַב חֲסִדָּיו: ח וַיֵּאמָר אֲדָם עַמִּי הִמָּה בְּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ
 וְהָיִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ: ט בְּכָל-צָרָתָם | לֹא (לֹו קרי) צָר וּמִלֵּאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעֵם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גְּאֻלָּם
 וְיִנְשָׂלָם וְיִנְשָׂאם כָּל-יְמֵי עוֹלָם:

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום

NITZAVIM FOR FRIDAY נצבים ליום ששי

Mishnah Nega'im, chapter 7 משנה נגעים פרק ז

א אלו בהרות טהורות, שהיו בו קדם למתן תורה, רבנו עובדיה מברטנורא
 א אלו בהרות טהורות שהיו בו קודם מתן תורה, לא היה טמא מחמת